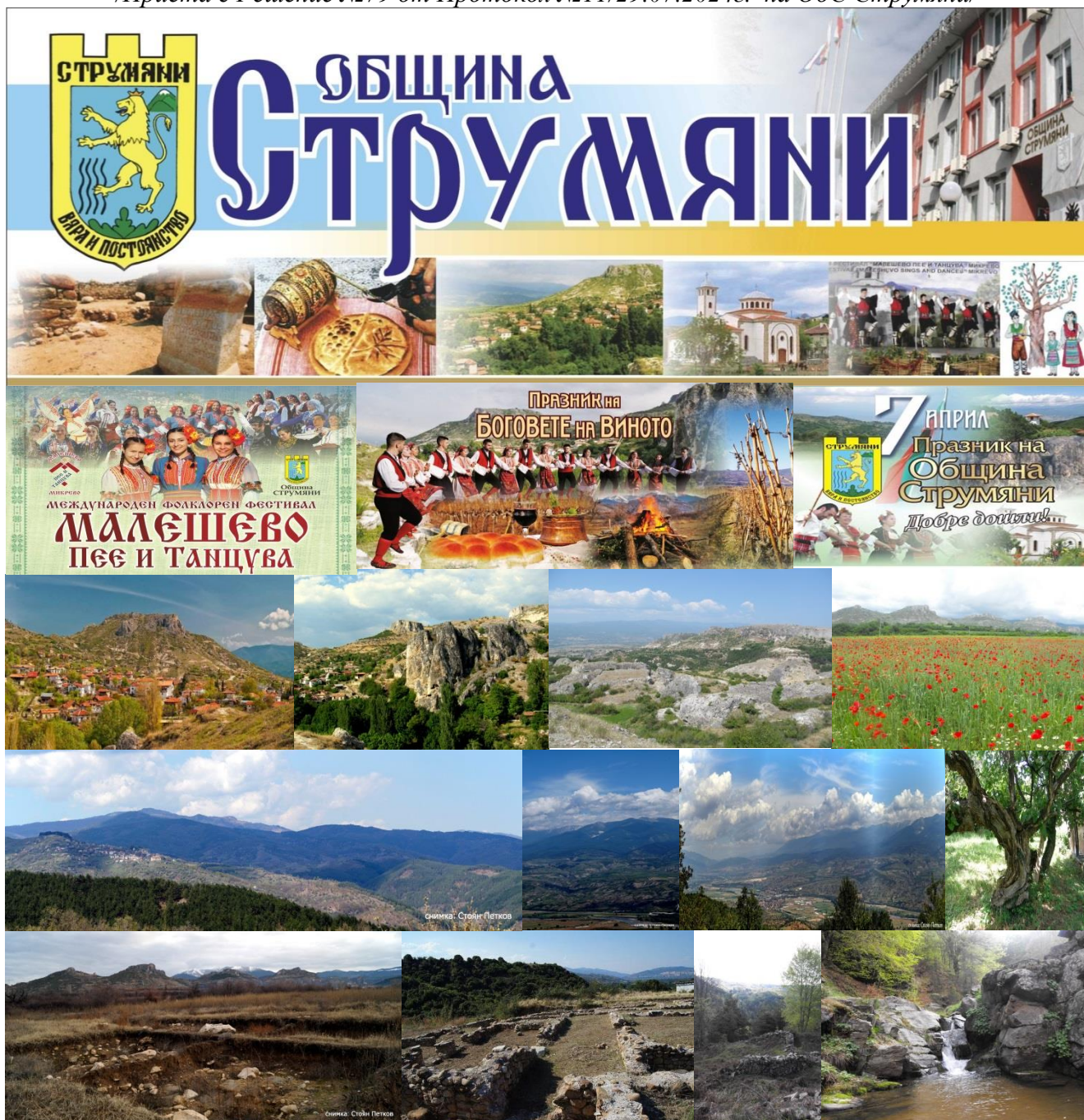

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА СТРУМЯНИ ЗА ПЕРИОДА 2024-2029

/Приета с Решение №79 от Протокол №11/29.07.2024г. на ОбС Струмьяни/

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

Съдържание

Въведение

ЧАСТ 1

Визия и мисия

Цел и стратегически цели

Приоритети

ЧАСТ 2

Ситуационен анализ на Община Струмяни

ЧАСТ 3

Развитие на туризма в общ.Струмяни-България

- Обща характеристика
- Туристопоток
- Целеви пазари и профил на туристите
- Туристически продукти – потенциал и насоки за развитие
- Човешки ресурси

ЧАСТ 4

SWOT анализ на Община Струмяни

ЧАСТ 5

Мерки и дейности за развитие на туризма в Община Струмяни

ЧАСТ 6

Източници на финансиране

ЧАСТ 7

Изпълнение

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

ВЪВЕДЕНИЕ

Туризмът се е превърнал в икономически и социален феномен в ежедневието на милиони хора. Той обхваща не само тяхното свободно движение, но е и важна форма за оползотворяване на свободното време и основно средство за културни, икономически и политически контакти между тях. Нарастващото значение на туристическата дейност за хората поражда редица предизвикателства пред съвременното общество. Най-важното от тях е постигането на устойчиво развитие на туризма на международно, национално, регионално и местно равнище. Целта е чрез него да се задоволяват интересите и потребностите на туристите, да се повишава благосъстоянието на местното население, като същевременно се съхраняват природните и антропогенните ресурси за бъдещите поколения.

Туристическите дадености са основополагаща, генетична предпоставка за развитието на туризма в Община Струмияни. Районът има богато разнообразие от природни забележителности, културни и исторически паметници, автентични традиции и обичаи и гостоприемно население, които са важна предпоставка за развитие на различни форми на туризъм.

Община Струмияни, разположена в сърцето на югозападна България, е благословена с богато културно-историческо наследство, природни красоти и стратегическо местоположение. Със своя уникален микс от планини, реки и плодородни долини, както и с гостоприемните си хора, Струмияни предлага разнообразни възможности за развитие на туризма, които могат значително да допринесат за икономическото и социално благополучие на региона.

Община Струмияни предоставя уникални възможности за практикуване на различни видове туризъм: рекреационен туризъм, къмпинг, селски, културен, приключенски, еко, винен, гурме, събитиеен /фестивален/, ловен, конгресен туризъм, религиозен туризъм, спортен туризъм, фото туризъм, велотуризм, пещерен туризъм и други.

Община Струмияни е облагодетелствана от преминаването на една от международните европейски магистрали Е-79 с направление Калафат-Видин-София-Кулата-Солун-Атина. През общината минава АМ „Струма“, част от коридор №4, която е с трасе в парцел с първокласния път Е-79. Най-дългата отсечка (около 35 км) осигурява направлението Струмияни-Микрево-Цапарево-Раздол-Клепалото-границата с Р. Македония в обсега на община Берово. Полагат се усилия за изграждане на директна пътна връзка с Берово, Македония, което ще подобри взаимоотношенията не само между двете общини, но и между нашите две страни.

Въпреки това, все още не може да се каже, че потенциалът на Общината е използван по възможно най-рационалния начин. По тази причина, Програмата за развитие на туризма в Община Струмияни има за цел по-рационалното използване на природните, културните, историческите и географските ресурси, с които региона разполага, като същевременно се акцентира върху привлекателността на съществуващите забележителности с туристически потенциал и възможностите, които те предлагат за развитието на специализирани форми на туризъм.

Разработената програма има за задача да осигури посоката на развитие на Община Струмияни в дългосрочен период за създаване на условия за трайна конкурентоспособност на Общината като туристическа дестинация, да подпомага устойчивото развитие на туристическите дейности в региона, базирани на природно-климатичните дадености, на антропогенното и културно наследство в региона.

При разработката на Програмата за развитие на туризма в Община Струмияни е използван подход на планиране в подкрепа на икономическия растеж, който е измерим, социално ориентиран и справедливо отразява принципите на устойчивия туризъм като индустрия.

Програмата трябва да бъде реалистична: от една страна трябва да бъде изпълнима като заложи цели, а от друга страна, да бъде осъществима като разполагаеми ресурси.

Изпълнението ѝ ще даде възможност на потенциалните инвеститори да реализират своите инвестиционни проекти в сферата на туризма на територията на Община Струмияни.

Програмата за развитие на туризма в Община Струмияни включва набор от дългосрочни стратегии и мерки в областта на планирането, инвестициите, вътрешния туризъм, проучванията, предоставянето на услуги, подобряването на инфраструктурата и транспорта, професионалната подготовка и квалификация на заетия в туризма персонал, диверсификацията

О Б Щ И Н А С Т Р У М Я Н И

на туристическия продукт и неговата реклама, възстановяване и поддръжка на съществуващи туристически зони и социализиране на новооткрити такива, подобряване облика на дестинацията и привлекателността и като такава като цяло.

Правилното насочване и обвързване на усилията на заинтересованите органи и звена и добрата функционална и институционална организация на самото изпълнение на Програмата по същество предопределят постигането на заложените в нея цели и водещи приоритети, което изисква всяка една от тях да бъде предмет на специален мониторинг. В този аспект, документът подчертава необходимостта от конкретизиране на съответни задачи, което ще позволи оценка и контрол на напредъка на изпълнението в съответствие със спецификата на отделните параметри. Настоящата програма има за цел планиране на туристическото развитие в община Струмяни за петгодишен период: 2024 - 2029 г. По своята същност тя представлява програма за развитие на туризма на територията на общината и като такава е програма, както на Общинска администрация - Струмяни, така и на всички заинтересовани лица и институции.

Програмата за развитие на туризма в Община Струмяни е разработена в изпълнение на чл. 12, т. 1 от Закона за туризма и е в съответствие с политиката на местните органи за самоуправление и приоритетите на Плана за интегрирано развитие на Община Струмяни за периода 2021-2027 г.

Програмата е разработена в съответствие с:

- Закона за туризма;
- Национални и регионални стратегически планови документи;
- Тенденции на Световната туристическа организация до 2050 г.;
- Стратегия за устойчиво развитие на туризма в България 2014-2030;

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

ЧАСТ 1

1. ВИЗИЯ

Община Струмяни - добре разпознаваема и предпочитана целогодишна туристическа дестинация с ясно оформена идентичност и съхранена култура и природа, заемаща водещо място сред петте топ-туристически дестинации в Югозападна България.

Туристическата дейност в Общината ще бъде изградена върху успешни дългосрочни партньорства на национално, регионално и местно ниво между всички заинтересовани страни – национални, регионални и местни власти, бизнес, неправителствени организации, местни общности, международни партньори и образователни институции.

2. МИСИЯ

Мисията на община Струмяни е да се превърне в лидер, организатор и мотиватор при провеждането целенасочена политика за устойчивото развитие на туризма на територията на общината.

Община Струмяни ще провежда целенасочена политика за развитието на туризма в региона, като вземе предвид всеки аспект от туристическия процес от първоначалния маркетинг, при който трябва да се привлекат туристите да посетят общината, до финалния етап, когато те си тръгват с хубави спомени, приятни изживявания и желание да се върнат отново.

Община Струмяни ще развива последователна и целенасочена туристическа политика, базирана на партньорство между публичния сектор, държавните и общинските институции, частния сектор и неправителствените организации, която генерира работни места, създава широки възможности за развитие на предприемачество, дългосрочни икономически и социални ползи, увеличава приходите от туризъм, което да доведе до повишаване на ефективността и конкурентоспособността на икономиката в Община Струмяни.

3. ЦЕЛ

Основната цел за развитието на туризма в Община Струмяни в периода 2024г. - 2029г. е утвърждаване конкурентоспособността и ефективността на туристическа дестинация община Струмяни за подобряване на условията за живот и бизнес на населението в региона посредством оптимално използване на наличните природни и антропогенни ресурси в съответствие с пазарните изискванията и потребителските очаквания за устойчиво развитие на туризма.

Основната цел може да бъде достигната чрез реализиране на следните **стратегически цели**:

1. Утвърждаване на позитивен имидж на Община Струмяни и повишаване на разпознаваемостта на региона като привлекателна целогодишна дестинация с характерна регионална идентичност, запазени културни традиции и съхранена природа;
2. Повишаване на конкурентоспособността на дестинация Струмяни на вътрешния и международния туристически пазар чрез повишаване на качеството на туристическия продукт, силен бранд на дестинацията и продуктова специализация и диверсификация;
3. Въвеждане на национални и международни стандарти и добри европейски практики и внедряване на иновативни продукти, информационни и комуникационни технологии в унисон с изискванията на туристическото търсене;
4. Насърчаване на вътрешния пазар чрез структуриране на политики в подкрепа на развитието и позиционирането на продукти, отговарящи на вътрешните пазарни тенденции, тяхната реклама и промотиране;

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

5. Стимулиране ролята на туризма като решаващ фактор за развитието на пазара на труда чрез повишаване квалификацията на местното население;
6. Изграждане и поддържане на необходимата за развитие на туристическата индустрия обща и специализирана инфраструктура;
7. Запазване и повишаване на качеството на предлаганите услуги в туристическата индустрия;
8. Диверсифициране на туристическите продукти и развитие на отговорен туризъм;
9. Стимулиране на регионалното развитие чрез създаване и участие в силни регионални брандове и непрекъснато сътрудничество с по - развитите към момента туристически дестинации.
10. Създаване на Система за набиране на туристическа информация, която да отчита реализираните нощувки и движението на туристопотока на територията на Община Струмяни.

4. ПРИОРИТЕТИ

За реализирането на стратегическите цели са формулирани следните **приоритети**:

1. Позициониране на Община Струмяни на туристическата карта на България като целогодишна туристическа дестинация, предлагаща уникален туристически продукт;
2. Позициониране и промотиране на специализираните видове туризъм, водещи до целогодишна и по-интензивна натовареност – културен (във всичките му форми - исторически, археологичен, етнографски и поклоннически), еко и селски туризъм, спортен, приключенски, конгресен, ловен, винен и гурме туризъм и др.;
3. Създаване на регионални организационни структури за стимулиране на интегрирано регионално развитие на туризма;
4. Опазване и устойчиво използване на туристическите ресурси, в това число природни, културни и антропогенни;
5. Подобряване и създаване на туристически атракции и свързаната с тях инфраструктура;
6. Повишаване защитата, правата и сигурността на потребителите на туристически услуги;
7. Насърчаване на сътрудничеството между институциите на централно и местно ниво и представителите на туристическата индустрия и създаване на възможности за развитие на партньорство;
8. Съдействие за повишаване качеството на образованието и обучението на заетите в сферата на туризма в съответствие с нуждите на туристическите дейности на Община Струмяни.

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

ЧАСТ 2

I. Ситуационен анализ на Община Струмяни

1. Анализ на географското положение на Община Струмяни

Община Струмяни е разположена в Югозападна България, област Благоевград и обхваща 21 населени места, с общински център с. Струмяни. Община Струмяни на север граничи с община Кресна, на юг с община Сандански, на изток с община Банско, на югозапад с община Петрич и на запад е границата с Република Северна Македония. Тя е разположена на площ от 362 кв.км. и има 5 034 жители към 15.05.2024 г. Намира се на 150 км. южно от столицата и на 50 км. от областния център Благоевград. Разстоянието от Струмяни до границата с Република Гърция е 35 км., до границата с Република Македония - 35 км. Територията на общината обхваща източните склонове на Малешевска планина, долината на р. Струма и част от западен Пирин. Географското положение от гледна точка на близостта до потенциалните туристически пазари е благоприятно. Намира се на около 2 ч. път с кола до две от най-големите градски агломерации София и Солун, където са разположени и две големи международни летища – летище София, което е основно за Република България и летище Солун, което е основно за Северна Гърция. Времето за пътуване е приемливо за туриста, за да извърши туристическо посещение.

Близостта до утвърдени национални и международни туристически центрове, каквито са Сандански и Банско, могат да бъдат използвани чрез привличане на част от туристите им да посетят забележителностите на община Струмяни, като нарасналата посещаемост в бъдеще да премине в изграждането на местна настанителна база. А това ще позволи разнообразяване на предлагания набор от туристически услуги.

Географското положение на община Струмяни, предполагат успешното развитие на разнообразни форми на туризъм. Близостта на столицата София, на летище, гранични пунктове и магистрали са изключително благоприятни фактори, които стимулират привличането на постоянен туристопоток на територията на общината.

2. Анализ на природните ресурси на Община Струмяни

2.1. Релеф

Релефът в община Струмяни е изключително разнообразен, като в по-голямата си част е планински и заема 80% от територията ѝ, а останалите 20% са по долината на р.Струма. Западният дял от територията на общината изцяло се очертава от Малешевска планина. Тя се простира в посока север-юг и заема средната част на Осогово-Беласишката планинска група, като билото ѝ от север се ограничава от долината на р. Сушичка, а от юг от долината на р. Лебница. Източният дял от общината обхваща част от Северен Пирин в най-югозападния му дял - Синанишкото било. Като забележителни форми на релефа в района на община Струмяни са множество сипеи, седиментни скални образувания (главно край с. Илинденци) - Черната скала, Тасевата скала, Медена скала, Мирова скала, Кутлева скала, Щавенска скала, Куклицата, скалният ансамбъл в местността Зандана. Релефното многообразие и специфичните релефни форми и скални образувания са интересни от гледна точка на туризма. Легендите и фолклора също могат да подпомогнат тяхното използване за нуждите на туризма.

На територията на общината в Пирин планина над с.Илиндинци се намират над 35 пещери,чийто потенциал все още не е използван в пълния си обем.

2.2. Климат

Община Струмяни попада в Южнобългарската климатична подобласт на преходно-средиземноморската климатична област. Почти през цялата година осезателно се чувства влиянието на Средиземноморието, което достига на север до Кресненския пролом. Зимата е мека, настъпва късно и е почти без сняг в ниските части. Поради това влияние пролетта

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

настъпва още през март и разлиства крайречната растителност в долината на Струма. Лятото се характеризира като сухо и горещо, а есента е приятна и слънчева. Сравнително мекият климат благоприятства и позволява да се извършва стопанска дейност почти през цялата година. Климатичните условия благоприятстват съществуването на много средиземноморски видове. По температурни показатели района се характеризира като най-топлия в България. Особеност на климата в последните две десетилетия е намаляване на валежите с около 7,5-18% в санданско - петричката котловина. По сезони най-изразено е засушаването през първата половина на есента, което се обяснява с промени в движението на средиземноморските циклони. Климатът е целогодишно благоприятен за туристическа дейност и няма никакво негативно влияние за развитие на туризма.

2.3. Води

Община Струмьяни не е богата на водни ресурси. Основната водна мрежа се състои от пресичащата долината р. Струма, която е главната водна артерия и приточните ѝ течения, спускащи се от източната част на Малешевска планина и западните склонове на върховете Шаралия и Конски кладенец в Пиринската част. Хидроложките условия на територията на общината са свързани с характеристиката на р. Струма и нейните притоци, чиито водосбори са значителни и това определя района с голяма гъстота на хидрографската мрежа. Водните течения в Пиринската част на общината се представят с реките Злина и Шашка и няколко дерета и маловодни долове. Десните притоци на р. Струма водят началото си от източните склонове на Малешевска планина - р. Каменишка, Цапаревска, Горемска, Драковска. Всички те са с непостоянен дебит, влияещ се от валежите и сезоните, а при силни валежи имат и пороеен характер. Наличните водни ресурси са достатъчни за развитието на туризма и изграждането на настанителна база. Речните образувания са интересни за туристите и проявленията на екотуризма.

2.4. Анализ на флора и фауна, защитени природни територии и обекти

Територията на община Струмьяни се отличава с разнообразна флора, която е с подчертано присъствие на средиземноморски видове. Естествената дървесна растителност е представена от дъб, келяв габър, копривка. От 450 до 700 м. н. в. се срещат дървовидна хвойна, зимен дъб, воден габър, бреза, акация, а над 700 м. н. в. започва буковата зона - бук, зимен дъб, трепетлика, планински явор. Вертикалното зонироване на растителността се дължи на голямата денивелация на релефа, която е причина естествените иглолистни насаждения да започват над 1000 м. н. в., а смърчово-муровите насаждения се срещат в най-високите планински части до 1850 м. н. в., над които е зоната на клека и пасищата. В района на Струмьяни се срещат редки реликтни и ендемични видове - източния чинар, пърнар, белардова елина, льономерум, синята боровинка, тревиста върба, омайничето, пиринска гъщарка, пиринска мащерка, пирински мак, пиринска метличина и други. Разнообразието на растителния свят се допълва още и от богато представяща се тревна флора - бозунак, детелина, шир, трескот, див фий; от цветята - теменужки, планински божур, иглика; от билките - бял и червен кантарион, лайка, лудо биле; от плодни треви - ягоди, боровинки; от плодни храсти - шипка, малина, къпина, дрян. Високо в Пирин планина се срещат редките растителни видове - алпийска роза и алпийска перуника. Разнообразието във флората е довело и до разнообразие във фауната. Често срещани са заек, катерица, вълк, дива свиня, лисица, сърна, пор, златка, белка. В Малешевската част, макар и все по-рядко, може да се види дива котка, а в Пирин в границите на Националния парк обитава дива коза.

От орнитофауната най-разпространени са врабец, щиглец, голям синигер, лястовица. Могат да се видят и видове с висока консервационна значимост - египетски лешояд, единствената гнездова двойка в Югозападна България. Тук още се срещат гугутки, яребици, гълъби, соколи, синигери, косове, дроздове, бухали, ястреби, гарвани и други. По долината на р. Струма могат да се видят пеликан, чапла, лебед, зеленоглава патица, фазан и други. Оттук минава главния път на прелетните птици, известен като ВИА АРИСТОТЕЛИС. Безгръбначната фауна е изключително богата, но слабо проучена. Влечугите са представени от 16 вида, сред

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

тях са леопардов смок, змия червейница, кошерица, турска боа, които са включени в Червената книга на България. Пещерната фауна е представена от 12 вида прилепи, някои от които изключително редки за страната. Ихтиофауната в р. Струма е изключително богата - черна мряна, скобар, речен кефал, костур, струмски гулеш, шаран, сом и други. Територията на община Струмьяни включва малка част от Национален парк "Пирин", резерват "Соколата" и вековни дървета. НП " Пирин "- заема североизточната част на община Струмьяни с площ от 184,4ха . Паркът е с национално и международно значение . Включен е в списъка на ООН за Националните паркове и в списъка на ЮНЕСКО по Конвенция за защита на световното културно и природно наследство. Природен резерват " Соколата "- обявен със заповед № 115 от 18.02.1985 г. Намира се на 6 км. югозападно от с. Игралище, обхваща район на Игралищенския рид по левия склон към р. Лебница в източните склонове на Малешевска планина и заема площ от 211ха. Резерватът е естествено находище на високостъблена гора от благун, която в основната си част е буйна, първична и почти недокосвана от човешка дейност.

Защитени зони по Натура 2000

НАТУРА 2000 В ЧАСТТА Й ЗА ОПАЗВАНЕ МЕСТООБИТАНИЯТА НА ПТИЦИТЕ ОТ ДИРЕКТИВА 79/409/ЕЕС:

Кресна - BG0002003

Пирин - BG0000209

НАТУРА 2000 В ЧАСТТА И ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПРИРОДНИТЕ МЕСТООБИТАНИЯ И МЕСТООБИТАНИЯТА НА ВИДОВЕТЕ ОТ ДИРЕКТИВА 92/43/ЕЕС

Кресна - Илинденци - BG0000366

Пирин - BG0000209

Огражден - Малешево - BG0000224

Вековни дървета, обявени със заповед на КОПС от 07.05.1982 г.:

-Три дъба в местността "Дабето " край с. Вракуповица в Малешевска планина, на възраст 500 год., височина 18 м. и обиколка 3,6 м.

-Пашовият дъб - с.Палат, Малешевска планина, на възраст 600 год., височина 16 м. и обиколка 4,7 м.

-Вековен чинар - с.Илинденци, Пирин планина, на възраст 500 год., височина 24 м. и обиколка 5,65 м.

Община Струмьяни разполага и с други забележителности, които не са регламентирани официално - скалния ансамбъл Зандана; платото Кичер; водопада на р. Крушичка; 18 пещери в землището на с. Илинденци. Разнообразието от природни дадености в съчетание с характерните климатични условия обуславят изключително богатото биоразнообразие в община Струмьяни. Това съчетание от уникални форми на неживата природа и голямото биоразнообразие допринася за възможностите за развитие на алтернативни форми на туризъм, а именно познавателен туризъм и специфични форми, като орнито, спелео, ихтио и други. Но за развитието на специализираните форми на туризъм е необходимо да има и съответния човешки потенциал – водачи, специалисти и т.н. Трябва да се използват наличните възможности за създаване на туристически пътеки и маршрути, да се насърчава спортуването за здраве, пикници и всичко онова, което свързва човека с природата. Да се промотира община Струмьяни като начална точка за туристически посещения към НП „Пирин”.

3. Анализ на Антропогенни ресурси

3.1. Църкви

По-голямата част от църквите в община Струмьяни, намиращи се в пределите на Малешевска планина, са типични представители на наложения архитектурен стил от времето

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

на турското робство - полувкопани в земята с непретенциозен външен вид. Такива са църквите в селата Гореме, Горна Рибница, Кърпелево, Велювец и др. Като паметници на културата църквите са с местно значение. Останалите църкви в общината са строени в по-ново време и имат по-скоро художествена, отколкото историческа стойност. Църквите в община Струмьяни, особено тези, които са паметници на културата, а те са 8 /осем/ на брой, са подходящи за туристически посещения и включването им в туристически маршрути за религиозен туризъм трябва да бъде подпомогнато.

3.2. Археологични обекти и места

Археологически находки от различни исторически епохи са открити:

В землището на село Илинденци:

- голямо антично селище (Нейне) и некропол, западно от Илинденци
- античен некропол на 2 км., югоизточно в местността в Темния дол
- праисторическо селище от 6 хил пр.н.е в местността Масовец /регистрирано в Министерство на културата като паметник с местно значение/
- антична и средновековна крепост в местността "Градището", на североизток от селото
- късноантично и средновековно селище на 2 км., северно в района на скалните образувания Слона и Костенурката
- средновековна крепост в местността Врабча на 6 км., североизточно от селото
- средновековно селище в Долна Врабча
- късносредновековната църква "Свети Архангел" на 2 км., североизточно в местността "Грамадите"
- тракийско селище в местността „Зандантите“ в землището на село Илинденци

В землището на село Микрево:

- късноантична крепост на 2 км., северозападно от селото
- късноантично селище и некропол в местността "Връчвите" на 2 км., югозападно от селото
- раннохристиянска епископска базилика от края на IV до средата на VI век в местността "Градището", на 3 км. северозападно от селото /регистрирана в Министерство на културата като паметник с местно значение/

В землището на село Палат:

- антично селище в местността "Тодоров ден" на 2,5 км., югозападно от селото
- антично и средновековно селище в местността "Пъдарката", на 1 км. източно от селото
- антично укрепление в местността "Средок" на 1,2 км. източно от селото

В землището на село Игналище:

- средновековно селище в местността "Мита черква" и "Тумбите" на 5 км. югозападно от селото

В землището на село Гореме:

- античен некропол в местността "Кръсто"
- късноантично селище в местността "Старо селище", северозападно от селото

В землището на село Клепало:

- антично селище в местността "Тополата", на 1 км. източно от селото
- антично селище в местността "Църквата", на 1 км. западно от селото

В землището на село Добри лаки:

- късноантично селище в местността „Градището“, 2 км източно от селото

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

От гореизброените археологически обекти особено внимание ще бъде обърнато на праисторическо селище от 6 хил. преди н.е. в местността Масовец - с. Илинденци и тракийско селище в местността „Занданите“ в землището на село Илинденци, където ще бъдат извършвани археологически проучвания. От гледна точка на туристическото развитие обектите в с. Микрево и с. Илинденци могат да бъдат социализирани и да се реализират туристически посещения.

3.3. Архитектурно - етнографски забележителности

Освен църквите, архитектурни забележителности представляват и запазените сгради от типа оградено - малешевска къща в селата Игналище /10 паметника на културата /, Гореме /4/, Колибите /3/ и Горна Рибница /къщата на Яне Конярски/, Палат /Граматинова къща/. Същевременно те са и интересни етнографски обекти. В с. Илинденци има и няколко стари воденици, които понастоящем не работят. Етнографските обекти – къщи, воденици, заедно с църквите са подходящи за развитие на селски туризъм, след извършване на съответните ремонтни дейности от страна на техните собственици, като за тази цел те използват възможностите, които им предоставя програми финансирани от ЕС.

3.4. Традиционни празници и обичаи

По-интересни празници и обичаи в община Струмьяни са:

- **Бъдни вечер и Коледа** - Празнува се във всички села. Голям християнски празник, свързан с Рождество Христово;
- **Бъдни вечер** - вечеря в тесен семеен кръг с традиционни постни ястия и пита с късмети;
- **Коледа** - празнична литургия и гостувания в роднини, в по - големите села обичаят Коледуване от деца - 24 - 25 декември.
- **Сурва** - Със специално изработени сурвачки от дрян малки деца обикалят домовете, изпълнявайки обичая Сурвакане за здраве, плодородие и късмет през Новата година - 1 януари.
- **Бабинден** - е един от големите народни женски празници, посветен на "бабите" - жените, които помагали при раждане на младите булки и невести, които са раждали. Обредността през този ден е подчинена главно на желанието да се засвидетелстват почит и уважение към възрастните жени, които са "бабували" на родилките. Родилките „поливат на бабата“ -, която наричаше: "Както се хлъзга сапунът между ръцете ми, така да се раждат децата". След което те като добри орисници завързват на бебетата ръчно изработени амулети с чешън: за здраве и берекет.
- **Празник на боговете на виното**
-Празнува се в с.Илинденци, известно със своите лозя и вина, посветен е на боговете на виното. Протича с тържествен водосвет, традиционно зарязване на лозята и конкурс за най - хубаво вино с богата културна програма. Също по време на Празника се прави древния ритуал „Розалии“
- **Обичай „Лястовичка“**
-В село Илинденци в първия ден на март се посреща с уникален обичай, наречен "Лястовичка". Рано сутринта на 1 март бабите закичват според стародавната българска традиция своите деца и внуци с усукан бял и червен конец. След това момците се събират на мегдана и обикалят цялото село, като пеят песни за настъпващата пролет. Играят се и народни игри като "Отворете се порти", "Калинко ле, моме ле", "Броилки" и други. Най-отпред върви най-личният момък и носи в ръцете си дървена лястовичка с разперени криле върху полусфера - безоблачно небе, покрито със златни звезди - символ на мира и свободата. Хората ги посрещат с радост и ги даряват с ябълки, орехи, жито и пари.
- **Цветница**
- Отбелязва се по-тържествено в с.Струмьяни. Група млади момичета, с венчета от върба и цветя обикалят домовете и изпълняват обичая Лазаруване, пеейки специални песни за плодородие, след което венчетата се хвърлят в реката.

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

- **Великден**

- Празнува се във всички села. Голям християнски празник, свързан с Възкресение Христово. Продължава три дни и е съпроводен с празнична литургия. Месят се традиционни погачи (козунаци) и се боядисват яйца в различни цветове за здраве и дълголетие

- **Християнски празник "Голяма Богородица"**

- Празнува се във всички села. Всенароден семеен празник, курбан във всяка къща - 15 август. Всяко село в общината има свой общоселски събор, който преминава под знака на народното веселие и е повод за посещаване на родните места от много хора, които не живеят вече там, а и много гости да посетят определено село и да се запознаят с бита, културата и традициите на населеното място.

- **Международен фолклорен фестивал „Малешевко пее и танцува”**

- утвърден и набиращ популярност фестивал, провежда се всяка година през месец октомври. В продължение на 3 дни групи от цял свят се събират и сприяеляват чрез музиката и танците. Проявленията на националния фолклор и обичаи се радват на голям интерес от чуждестранните и национални туристи. Същите могат да бъдат валоризирани за нуждите на туризма и да допринесат за насърчаването на туристическите посещения. Предлагането им за включване в туристически продукти може да бъде реализирано съвместно с български и чуждестранни туристически агенции.

3.5. Фолклорни групи и самодейни състави.

Понастоящем действащи фолклорни състави има в селата:

- **Микрево** има самодееен фолклорен ансамбъл „Малешевци”, който изпълнява автентичен и обработен фолклор. Самодейците към читалището са носители на множество награди от национални и международни надпявания и конкурси. Също има Фолклорна танцова група „Малешевци“ и Женска фолклорна група „Малешевска китка“, които участват в празниците на община Струмяни, като и на национални конкурси.

- **Струмяни** има смесена фолклор на група „Струма”, които представят община Струмяни. Самодейците към читалището са носители на множество награди от национални и международни надпявания и конкурси.

- **Илинденци** има създадена група за автентичен фолклор – ансамбъл „Мрамор”, като изпълнителите имат награди от национални надпявания и конкурси.

- **Игралище** има Група за автентичен фолклор, която представя богатия фолклор от Малешевска и Огражден планина, както и автентични обичаи. Групата има много награди от участия в надпявания и събори.

Традиция е някои от читалищата по определени поводи да правят възстановка на обичаи, както и да разработват театрални етюди. Фолклорните състави, ансамбли и певчески групи имат готовност да правят гостувания и концерти.

3.6. Традиционни занаяти и хоби - занимания

Специфичен занаят, свързан с природните дадености в района е художествената обработка на мрамор и дърворезба. Грънчарството е един от традиционните занаяти в Пиринския край, тайните за изработката на здрави и красиви керамични съдове се предава от баща на син. В музейна сбирка Струмяни може да се проследи във времето създаването на занаятчийските произведения. Продуктите на традиционните занаяти могат да бъдат предлагани като сувенири на туристите. Паралелно с това, показването на производствения процес и въвлечането им в него също могат да бъдат реализирани и да носят допълнителни доходи към тяхната основна дейност.

4. Анализ на човешките ресурси

Населението на община Струмяни към 15.05.2024 г. е 5 034 души, разпределени в 21 населени места. Съществува тенденция към намаляване броя на жителите, която е по-ясно изразена във високопланинските села. Поради това в малките селища на общината, разполагащи с природни

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

и културно-исторически забележителности, липсват човешки ресурси, които да реализират туристическа дейност. Застаряващото население няма възможност и сили за развитие на предприемаческа дейност. Същевременно в населените места, разполагащи с човешки потенциал, за предразполагането им да стартират туристически дейности – например предлагане на настанителна база (къщи за селски туризъм, семейни хотели, малки хижи и т.н.), или предоставяне на туристически услуги (екскурзоводство, демонстриране на занаяти, винарски дегустации на домашно вино, друго) често е необходима продължителна насърчителна кампания. Както на други места в страната ни, често първите стъпки са най-трудни. Но получаването на допълнителни доходи, към основната дейност на предприемачите, или пък превръщането на туризма в основен поминък, са много добър стимул и мултипликатор за останалите. Още повече, че днес по програмата за развитие на селските райони е възможно реализирането на дребномащабни инвестиционни дейности в сферата на туризма.

5. Анализ на обществените услуги

5.1. Канализация, водоснабдяване, електрификация и съобщения.

На територията на община Струмьяни има изградена канализационна мрежа в по-големите села, както и частично изградена в някои от по-малките села. Водоснабдяването в община Струмьяни за питейно-битови нужди е на добро ниво. Всички села в общината са електрифицирани. Всички села в община Струмьяни са телефониизирани и имат изградени пощенски станции, които в момента работят само в по-големите села. Територията на общината има добро покритие на трите мобилни оператори – А1, Иетъл, Виваком. Куриерски фирми също осъществяват дейност на територията на общината. В по-големите населени места има достъп до широколентов интернет, но в някои от по-малките такива, достъпа до интернет е силно затруднен. Всички комунални услуги за нуждите на туризма са налични в община Струмьяни. Станция за пречистването на отпадните води в момента е в процес на изграждане.

5.2. Транспортно обслужване и състояние на пътищата

Община Струмьяни има удобно транспортно-географско положение, през територията ѝ минава една от меридианните европейски магистрали Е-79-Калафат-Видин-София-Кулата-Солун-Атина, това е най-прекият път от Северна и Източна Европа за Северна Африка. Автомагистрала "Струма" е част от Еврокоридор №4 от която 15 км преминават през територията ѝ. На територията на община Струмьяни могат да се ползват два вида транспорт: железопътен и автомобилен. В община Струмьяни има около 200км. общински пътища, 60км. третокласни пътища и 15 км. пътища I клас (Е -79). Всички населени места са свързани с общински център с пътища III и IV клас, като 80% са асфалтови и 20% с трошено - каменна настилка и черни пътища. През общината преминава международната жп - линия София - Кулата - Атина. На територията на общината предстои изграждане на международен път Струмьяни – Берово (Р. Македония). Община Струмьяни има изключително добро транспортно обслужване - постоянни автобусни връзки с всички населени места в общината, както и постоянни автобусни и жп връзки със Сандански, Петрич, Благоевград, София и др. Състоянието на републиканската пътна мрежа е добро, макар, че през последните години автомобилния трафик по главен път Е-79 нарасна неимоверно. От републиканската пътна мрежа в лошо състояние е участъкът от третокласен път между селата Цапарево и Клепало. Състоянието на общинската пътна мрежа варира, като към някои от културно-историческите обекти в по-малките населени места е в лошо състояние, или е без трайна настилка, което би затруднило туристическите посещения. В тези случаи е удачно предоставянето на специализиран транспорт за обезпечаване на достъпа до тях.

5.3. Търговско и банково обслужване

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

Над 90% от търговията на територията на община Струмяни представлява търговия на дребно (зеделелски култури, хранителни продукти, бакалски и промишлени стоки). Много добре развита търговия има на територията на Струмяни, Микрево и Илинденци. Това се дължи на благоприятното разположение на тези населени места и сравнително по-добрия стандарт на живот на населението в тези села. Магазинната мрежа на територията на общината е много добре развита. В община Струмяни банковите услуги се предлагат от Асет Интернешънъл Банк в с. Струмяни. Към момента може да задоволи потребностите и е достатъчна, има два банкомата в общината в с. Микрево и с. Струмяни.

5.4. Здравно обслужване

В селищата на общината има постоянно медицинско обслужване. Най-добри възможности за оказване на квалифицирана медицинска помощ има здравният участък в с. Микрево. В общината има три лекарски практики, обслужвани от 3 лекари, 3 фелдшери и 1 медицинска сестра. Кабинетите са оборудвани с апаратура, предоставена от Световната банка. Стоматологичната практика е 1, обслужвана от един стоматолог и една медицинска сестра. Кабинетите са оборудвани с модерна техника. На територията на община Струмяни има една частна аптека в с. Струмяни и един аптекен пункт в с. Микрево.

5.5. Спорт, култура и образование

Условията за спорт на територията на община Струмяни са добри и предразполагат за възпитаване на нравствени добродетели, спортсменско поведение, подобряване на здравословния начин на живот, намаляване на психичното напрежение и умствена умора на децата и подрастващото поколение. Спортните празници се провеждат на съществуващите футболни стадиони и училищен двор. На територията на община Струмяни има действащ ФК "Малеш-ДЮШ", в който тренират футбол деца.

Извършена е пълна реновация и изграждане на футболните стадиони и прилежащата им инфраструктура в селата Микрево и Струмяни, което ще даде тласък за развитието на спортния туризъм в общината ведно с изграждащите се баскетболни и тенис игрища.

Културният календар на община Струмяни е доста разнообразен и наситен с възможности за културни прояви и развлечения. Читалище "Братя Миладинови" с. Микрево - разполага с голям салон с 300 седящи места, където могат да се организират концерти, театрални постановки, кинопрожекции и др. мероприятия. Има малка зала, удобна за конферентни прояви, богат библиотечен фонд. Читалище "Будител" с. Струмяни - разполага с богат библиотечен фонд, зала за репетиции и читалня. Предстои разширяване на неговите функции и действие. Читалище "Свети Климент Охридски" с. Илинденци - разполага с библиотечен фонд. Посетителски център, с. Струмяни - представлява отдели - археология, етнография и обща история. Отдел археология е представен от експонатите, открити и събрани на територията на община Струмяни, като фонда е попълнен от дарения и посредством проучване на обекта "Раннохристиянска базилика" до с. Микрево. Базиликата датира от V - VI век и е разрушена от мощно земетресение. Интересни са също и нумизматичните експонати, представляващи един много дълъг период от време - предримски, римски и средновековен, свидетелстващ за интензивен и непрекъснат живот по тези места. Много добре е представена е културната пластика, даваща добра представа за пантеона на древните жители. В експозицията са включени множество оброчни плочи на култовете с най - силно влияние към божествата (Дионис, Артемида и Тракийския конник). Етнографската част на експозицията включва църковни документи от XIXв., както и предмети на бита от XIX и XXв. Част от експозицията е отдела от въоръжението и документацията, свързана с въстанията по тези места. Безспорно един от най - интересните експонати е мозайката с изображение на Христовия монограм (Хризма) от "Ранно-християнска епископска базилика" до с. Микрево. В с. Горна Рибница се намира първото килийно училище в Мелнишка околия, основано през 1844 г.

В посетителски център Струмяни се подрежда и ще бъде представена богата експозиция от над 5000 къса минерали и подземни минерални богатства.

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

Образователната система в община Струмьяни е представена от едно СУ "Св. Паисий Хилендарски" в с. Микрево. Възпитанието на най-малките се осъществява в една детска градина – ДГ "Патиланци" с. Микрево с две групи на друг адрес в с. Илинденци и с. Струмьяни.

Читалищата, с богат фонд, с добра и разнообразна инфраструктура, включително зали също могат да изиграят важно място в развитието на туризма, а Посетителския център в Струмьяни и нейното превръщане в Общински музей също могат да допринесат за цялостното развитие на туризма в община Струмьяни.

6. Анализ на настоящото състояние на туризма в община Струмьяни

6.1. Настанителна база

Общината разполага със следната настанителна база:

□ **хотел "Карелия"**, категория 2 звезди, разположен на главен път Е – 79 в с. Струмьяни разполага с 50 места, конферентна зала, фитнес, сауна, ресторант, с богата национална кухня, оркестър, подземен паркинг, супермаркет, бензиностанция и газстанция, интернет връзка. На 300м. от хотела има открит плувен басейн.

□ **мотел "Солуники"**, категория 1 звезда, разположен на главен път Е – 79 с. Струмьяни разполага с 30 места, ресторант с добра кухня и собствен паркинг.

□ **Къща за гости „Благовеста“** с. Илинденци - Разполага с 6 /шест/ модерно оборудвани двойни стаи и 4 /четири/ модерно оборудвани тройни стаи, всяка от които има самостоятелен санитарен възел, телевизор с кабелна телевизия и климатик. Всички стаи имат самостоятелен балкон /с изключение на две двойни стаи в сектор А/ с гледка към местния митичен хълм „Кичер“ или красивите сиво-бели магнетични скали, заобикалящи китното с. Илинденци. Къщата разполага с всекидневна-трапезария /до 25 седящи места/ с климатик, телевизор, хладилник, домашна винарска изба /до 10 седящи места/, веранда с панорамна гледка към всички планини в Югозападна България и интернет достъп в цялата къща. Вътрешен двор с кът за хранене и самостоятелен модерно оборудван кухненски бокс.

□ Еко селище „Под скалите“, в което са категоризирани 6 отделни къщи за гости, както следва:

- **Къща за гости – „Зимна градина – 1а“**, категория 1 звезда с капацитет от 2 стаи – 4 легла, работи целогодишно.
- **Къща за гости – „Панорама – 2а“**, категория 1 звезда с капацитет от 2 стаи – 4 легла, работи целогодишно.
- **Къща за гости – „Винената къща – 2с“**, категория 1 звездас капацитет от 3 стаи – 5 легла, работи целогодишно.
- **Къща за гости – „Детелина – 1с“**, категория 1 звезда с капацитет от 2 стаи – 4 легла, работи целогодишно.
- **Къща за гости – „Езерото – 2в“**, категория 1 звезда с капацитет от 2 стаи – 4 легла, работи целогодишно.
- **Къща за гости – „Охлюва– 1в“**, категория 1 звезда с капацитет от 1 стая – 2 легла, работи целогодишно.

Всяка една от 6-те къщички има своя уникална форма и вътрешна архитектура, от който произлизат и техните имена - Охлюв, Езерце, Детелина, Винарна, Панорама и Зимна градина. Всички къщи са изградени по автентична технология на старите майстори, като са използвани единствено екологични местни материали - камък, дърво и глина със слама. Стените са изградени от трамбована глина с дебелина от 50 до 65 см, прекрасна изолация, която спомага за поддържането на постоянна влажност (около 50 %),Затова през лятото е прохладно, а през зимата топло. Покривите са с каменни тикли. Има и барбекю зона за тридесет човека с глинена фурна за печене, скара на дървени въглища и зидана печка.

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

□ **Къща за гости „Sunset view“** – с категория 1 звезда с капацитет 4 стаи – 4 легла, работи целогодишно. Къща за гости „Сънсет Вю“ се намира в с. Илинденци и предлага климатизирани помещения за настаняване със собствен басейн, изглед към градината и балкон. Предлага достъп до тераса, безплатен частен паркинг и безплатен WiFi. Този ваканционен дом разполага с 4 спални, кухня със съдомиялна машина и фурна. Разполага с телевизор с плосък екран, кът за сядане и 1 баня с душ. Разполага с кът за пикник. Къщата за гости предлага също съоръжения за игра на открито, а гостите могат да релаксират в градината.

□ **Къща за гости – „Борисова къща“**, категория 2 звезди, намира се в с. Струмьяни, ул. "Горемско въстание" №11. Обекта работи целогодишно.

Туристическия обект разполага с:

*4 спални помещения

*Зала за празненства с място за почивка и релакс

*Дървена беседка

*Басейн

□ **Апартамент за гости „Вила По“**, намиращ се в с. Илинденци, ул. „Врабче“ №4 с капацитет от 3 стаи – 2 легла, работи целогодишно.

□ **Стая за гости „Христови“**, намиращ се в с. Струмьяни, ул. „Цар Самуил“ №24 с капацитет 1 стая – 1 легло, работи целогодишно.

6.2. Заведения за обществено хранене:

Добри заведения за обществено хранене в община Струмьяни за туристите са:

□ **Заведение – „При Метката“**, намира се в с. Струмьяни на главен път Е-79, разполага с 60 места

□ **Ресторант „Карелия“**, намира се в с. Струмьяни с капацитет от 50 места;

□ **Ресторант „Солуники“**, намира се в с. Струмьяни с капацитет от 50 места;

□ **Кафе-бар „Байкал“**, категория 1 звезда, намира се в Поземлен имот II в стопанския двор в с. Микрево, разполага с 20 места. Към него има и басейн. Работи сезонно.

Освен това почти във всяко населено място смесени магазин, където туристите могат да получат храна, напитка и продукти от първа необходимост. Заведенията за хранене и развлечения, местата за настаняване, отличните транспортни комуникации и благоприятното географско положение на община Струмьяни, могат да бъдат предпоставка за формиране на първично туристическо предлагане.

6.3. Винарски изби

- Семейна винарска изба „Михови Естейт“, с. Илинденци
- Винарска изба „Парапанов“, с. Илинденци
- Бутикова винарска изба „Кьосев“, с. Илинденци
- Винарска изба „Виа Верде“, с. Илинденци
- Винарска изба „Дамянов“, с. Струмьяни

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

6.4. Туристически маршрути и туристически атракции

В община Струмяни, с. Илинденци се провежда ежегоден международен скулптурен симпозиум под различен надслов на територията и с организатор "Арт Център"-Илинденци и община Струмяни.

Има изградена маркирана екопътека „Гости от миналото“, започваща от скулптурния симпозиум, преминаваща през скален комплекс "Зандана", аязмо "Сълзите на убитите", продължава през невероятни скални образувания и природни забележителности, включва част от пещерите и продължава в територията на Национален парк "Пирин". Маршрутът е с продължителност 1 час и е подходящ за всички възрасти.

Хижа Синаница е добър изходен пункт за различни преходи в планината - оттук единия вариант е туриста да се върне през "Мандрата" и гр. Кресна, който е на главен път Е-79 или да продължи към "Туричка черква" и гр. Сандански, а другият вариант е да продължи към хижа "Вихрен" и др.

Наличието на пещери в района на с.Илинденци е прекрасна възможност за показването им при извършване на туристически разходки, както и бъдещето им използване (ако екологите одобрят такава намеса) за специализирана туристическа атракция. В близост до Илинденци се намира пещера „Шаралийска“ – лабиринтна пещера с денивелация 76 метра и обща дължина около 420 метра, която е богата на всички видове синтрови образувания. В галериите ѝ могат да бъдат видени всякакви пещерни красоти. Над нея пък се е надвесила огромна каменна кариера. Не случайно Илинденци е известно като „мраморната столица на България“.

Списък на пещери и пропасти в районите на село Илинденци към 06.01.2016 г. от <http://www.hinko.org/bgcaves/viewcaves.php>

БФСп	Район+№	Име на пещера или пропаст	Местоположение	Дължина	Денивелация
4316	402069	<u>Алеко</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмяни</u>	671м	132м
9357	402999	<u>Амбаро</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмяни</u>	0м	0м
9353	402999	<u>Гаргобионта</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмяни</u>	0м	0м
9310	402999	<u>Дупка в Кариера №</u> <u>5</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмяни</u>	0м	0м
9359	402999	<u>Езерото</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмяни</u>	0м	0м
2900	402094	<u>Езерото в галерия 4</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмяни</u>	52м	2м
2979	402105	<u>Зандана 01</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмяни</u>	40м	20м
2975	402101	<u>Зандана 02</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмяни</u>	24м	3м
2977	402103	<u>Зандана 03</u>	<u>с.Илинденци,</u>	31м	4м

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

			<u>общ.Струмьяни</u>		
4319	402074	<u>Зандана 05</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	11м	6м
4323	402084	<u>Зандана 06</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	49м	17м
9355	402999	<u>Затрупаната</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	0м	0м
5371	402157	<u>Звяра</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	11м	12м
5112	402143	<u>Змийчето</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	10м	0м
4322	402082	<u>Иманярската</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	47м	14м
2394	402067	<u>Кариерата</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	78м	57м
2543	402068	<u>Козловски андък</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	52м	35м
9358	402999	<u>Комарът</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	0м	0м
5883	402164	<u>Кошарата</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	7м	4м
5370	402156	<u>Красавицата</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	52м	22м
4097	402116	<u>Лисичата дупка</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	24м	3м
4098	402117	<u>Малкия парник</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	15м	14м
2778	402097	<u>Мечката</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	36м	8м
4099	402100	<u>Мурата</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	13м	8м
2978	402104	<u>Парника</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	24м	12м
5361	402154	<u>Плитката дупка</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	8м	8м
4325	402086	<u>Прилепната</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	61м	21м

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

9354	402999	<u>Принципа на заека</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	0м	0м
4324	402085	<u>Припеко</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	36м	15м
2790	402092	<u>Пропасть в галерия 4</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	9м	20м
2770	402099	<u>Разкола 1</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	16м	8м
4320	402075	<u>Разкола 2</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	16м	4м
1383	402053	<u>Римската пещера</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	293м	35м
2779	402095	<u>Саксонската пещера</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	119м	31м
4321	402076	<u>Смокинята</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	22м	12м
4014	402098	<u>Тасева дупка</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	15м	0м
9352	402999	<u>Триъгълната</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	55м	22м
2843	402091	<u>Шаралийската</u> <u>пещера</u>	<u>с.Илинденци,</u> <u>общ.Струмьяни</u>	420м	76м

Пирин планина със своите високопланинските езера и пасища, които формират неповторим пейзаж и маршрутите, които водят натам. Уникални форми на неживата природа са седиментните скални комплекси: Кутлева скала, Щавенска скала, Куклицата, скалният ансамбъл в местността Зандана и др. над с. Илинденци .

Природният резерват "Соколата" с. Игралище, обявен за опазване на вековна гора от благун също е интересен, но нечовешката дейност там трябва да бъде ограничена, поради което не е подходящ за туристически посещения. В резерватите е допустимо да се извършват единствено научни посещения и посещения с образователна цел в малки групи, обикновено до 5-7 човека.

Други обекти, които представляват интерес за туристите са обявените за паметници на културата църкви - "Свети Димитър" с. Палат, "Света Богородица" с. Велювец, "Свети Атанас" с. Горна Рибница, както и къщите в типичния Огражденско-малешевски стил, характерни за селата в Малешевска планина. В с. Горна Рибница е запазено първото килийно училище в Мелнишка околия, датиращо от 1844г.

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

ЧАСТ 3

1. Развитие на туризма в Община Струмяни

1.1. Обща характеристика на Община Струмяни като туристическа дестинация

- Община Струмяни има благоприятно географско местоположение. Тя е разположена в Югозападна България, област Благоевград и обхваща 21 населени места, с общински център с. Струмяни. Община Струмяни на север граничи с община Кресна, на юг с община Сандански, на изток с община Банско, на югозапад с община Петрич и на запад е границата ни с Република Македония. Намира се на 150 км. южно от столицата София и на 150 км северно от гр. Солун, където има ситуирани международни летища, способстващи движението на туристи. Общината се пресича от главен международен шосеен път Е-79 Калафат-Видин-София-Кулата-Солун-Атина.

Територията на общината обхваща източните склонове на Малешевска планина, долината на р. Струма и част от западен Пирин.

- Община Струмяни се намира в Република България, която е член на НАТО от 2004г. и член на Европейския съюз от 2007г. Утвърждаването на имиджа на страната ни като дестинация, разположена в непосредствена близост до утвърдени европейски туристически центрове е под влияние на членството ни и то оказва въздействие върху развитието на туризма у нас. Улесненият граничен и митнически контрол, свободното движение на хора, капитали, стоки, услуги и иновации са предимства за България след присъединяването ни към Европейския съюз. Непосредствената близост на Община Струмяни до утвърдени и развити курорти като Сандански и Банско са също положителна предпоставка за развитието на туристическа дейност в района.

- Община Струмяни е разположена на площ от 362 кв.км. върху западните склоновете на Малешевска планина и част от Пирин планина. Около 80% от нейната територия представлява предимно планински релеф със запазена природа без отрицателно влияние на човешка намеса. Релефът е изключително разнообразен и с причудливи форми, осеян със сипеи и красиви ансамбли от седиментни скали, 35 пещери с потенциал за развитие на туристическа дейност. Районът попада в преходно-средиземноморска климатична област, което обуславя целогодишно мек климат, с ранно настъпваща пролет и късна есен. На територията на общината влиза малка част от Национален парк „Пирин“, резерват „Соколата“ с естествено находище на високостъблена гора от благуи и 5 вековни дървета. На територията на Община Струмяни се намират 55 църкви и оброчищни места, десет от които са със статут на паметници на културата. Районът изобилства от старинни сгради – къщи построени в типичния Огражденско-Малешевски стил /19 броя/, както и доста археологически обекти, по важните от които са-Епископската базилика в местността „Градището“- с. Микрево, късноантично селище в местността „Градището“- с. Добри Лаки и неолитно селище от 6 хил. прн.е. в местността Масовец – с. Илинденци.

Районът има живи и запазени богати фолклорни традиции, типична национална кухня и качествено вино, произвеждано от столетия по запазена домашна технология.

1.2. Туристопоток

*Туристопоток в България

България е сред държавите в Европейския съюз с най-голямо повишение на туристическите нощувки. Това става ясно от статистика на Евростат за състоянието на туризма в страната за 2023 г. Данните сочат, че реализираните нощувки с туристическа цел за цялата

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

изминала 2023 г. у нас са се увеличили с малко над 27 млн. спрямо 2022 г., което е ръст от близо 12% (11.9%).

Повечето от резервациите - почти 14.7 млн., са направени от чуждестранни туристи, докато нощувките от български туристи са над 12,3 млн. Спрямо 2022 г., страната ни е на пето място по ръст на този показател за 2023 г. Ръстът на нощувките у нас е 11,9% и е значително по-висок от средния за ЕС, който е 6,3%.

За декември 2023 г. България бележи ръст на италианските туристи, които са посетили страната. Те са над 40% повече в сравнение с предходния декември.

Туристическите посещения от съседна Турция също бележат ръст – 22%. Градският и културният туризъм са сред водещите възможности, от които са се възползвали гостите ни от южната ни съседка.

В абсолютни стойности, ЕС изпрати рекордна за туризма година с ръст от 1.6% спрямо нивата от предпандемичната 2019 г. През 2023 г. на територията на Европейския съюз са реализирани със 171 млн. повече нощувки в сравнение с 2022г.

***Туристопоток в Община Струмьяни**

Към настоящия момент Община Струмьяни има частично изградена система за мониторинг на туристопотока, който се осъществява на територията на Общината.

През 2023 има 924 реализираните нощувки от туристическите посещения в общината.

Предстоят изграждане на структури и органи, които ще бъдат ангажирани с тази дейност и които ще подпомагат организационно и статистически набирането на подобна информация с цел вземането на бъдещи правилни управленски решения в сферата на развитието на туризма на територията на Община Струмьяни.

2. Целеви пазари и профил на туристите в Община Струмьяни

-Целеви пазари

Въпреки разнопосочните възможности за привличане на туристи към Община Струмьяни, бихме могли да маркираме следните основни целеви пазари:

-Вътрешен пазар

Това са българските туристи /семейства с деца, младежи, възрастни групи и пенсионери, деца и учащи се/, които търсят почивка и културно-опознавателен ефект в своите пътувания. Към тях спадат и млади хора търсещи адреналинови и приключенски спортове, деца и юноши, участващи в състезания и спортни турнири, групи от млади и по възрастни хора, участващи във фолклорни и други фестивали, групи за поклоннически туризъм и други.

Тук още отнасяме и така наречените бизнес туристи, които пристигат и се настаняват в региона за осъществяване на служебни ангажименти.

-Източноевропейски пазар и съседни пазари /Гърция, Македония, Румъния, Турция, Сърбия, Чехия, Русия, Украйна/

Община Струмьяни има интерес и възможности за привличане на туристи от съседни близки страни като Македония и Гърция, поради изключително близкото си местоположение до тях на отстояние едва около 35 км от граничните пунктове. За разлика от западноевропейските пазари, където по-голямата част от населението може действително да си позволи задгранични пътувания или пътувания до България, само една малка част от населението на източноевропейските или съседните пазари може да си позволи пътуване в чужбина (поради по-ниската покупателна способност). Друго общо предимство на тези пазари е, че те имат определена "близост" с България, което означава или географската близост като съседна

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

държава (което обикновено повишава пътуванията), или близост и познатост, базирани на сходните култура, история, език, традиции, музикално творчество, кухня и други.

- Западноевропейски пазари /Великобритания, Германия, Швеция, Дания и Финландия/

Те обикновено имат висока покупателна способност, висок интензитет на задгранични пътувания и високи разходи в чужбина. Също така, общо за туристите от тези страни е високият им афинитет към почивки на море на слънчев и топъл климат - нещо, което не може да се намери в тези страни. Друг важен аспект от профила на тези туристи е, че те са високообразовани и информирани и търсят запазена автентична културна среда, която съществува на територията на Община Струмяни. Друга обща черта е, че България до сега имаше малък пазарен дял на тези пазари, но всички те имат потенциал за интерес, който значително надвишава настоящия обем на пътуванията.

-Далекоизточни пазари /Индия и Китай/

Предвид заложените мерки в Стратегията за устойчиво развитие на туризма в България – хоризонт 2030 г. са предприети мерки, които вече дават първи резултати към повишаване на туристопотока към България от тези сравнително нови за нас пазари - Индия и Китай. Характерното за тези туристи е, че те предприемат дългосрочни опознавателни пътувания, много често комбинирани между различни държави, търсят автентична атмосфера, храна архитектура, дух и традиции, което ги превръща в идеална целева група за туристическия продукт, който община Струмяни предлага.

3. Профил на туриста

***Съвременният профил на потребителя на туризъм и развлечение в световен мащаб се отличава със следните характеристики:**

- Той търси „иновативен туристически продукт” - съчетаването на стандартна услуга със специфичен продукт, отговарящ на интересите на туриста – спорт, винопроизводство, музика и култура.
- Притежава туристически опит, който му позволява да оцени стойността на туристическите услуги и да избере най-доброто съотношение цена-качество. Решението за почивка е ценово ориентирано.
- Изисква повече, защото разполага с повече информация. По-информиран е за продукта като цяло и за съответната туристическа дестинация. Знае, че участва в един пазар на предлагане, а не на търсене. Това го превръща в много гъвкав и непостоянен по отношение на потребителските критерии и при вземането на туристически решения.
- Търси „хитов” продукт, като поклонническия туризъм например.
- Иска да бъде по-активен като потвърждение на своята индивидуалност. Не само участие в преживяването, но и сам избира елементите му. Търси самореализация.
- Желает да задоволи повече свои духовни интереси, защото е по-образован. Освен от основния продукт, е заинтересован и от наличието на допълнителни програми.
- Разделя на части престоя си. Почивките да са по-кратки и повече на брой, като се разделят през цялата година.
- Изкушава се от различни ежедневни дестинации и продукти или екзотични, приключенски пътувания с дълги маршрути.
- Запазва предпочитанията си към традиционните и сравнително близките дестинации.
- Търси повече туристически продукти и пакети. Търси повече престой сред природата, приключение, екзотика, риск, спорт наред с класическите продукти – отдих, култура и кулинария.
- Притежава по-развито съзнание за щадящо и устойчиво ползване на природната среда, под което разбира развитие между природния пейзаж и урбанизацията, както и възможността да се наслади интензивно.
- Желает да установи нови контакти с местното население. Иска да бъде добре посрещнат и приет, да се интегрира в нови среди.

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

- Използва повече на брой и по-разнообразни информационни източници за вземане на решение за туристически пътувания. Доминиращият източник за чужденците е туристическата агенция, най-подходящият комуникационен канал е интернет. Не трябва да се пренебрегват и неформалните канали (близки и познати), както и значението на предишния опит.

***Съвременен профил на българския турист :**

- Туристи в трудоспособна възраст, търсещи почивка и възстановяване;
- Семейства и групи (семейства и приятели) търсещи сигурност и гаранция за качество;
- Туристи със собствен опит, търсещи съотношение цена-качество;
- Туристи пътуващи извън активните сезони – уикенди и празнични дни;
- Туристи пътуващи с кратък престой, но по-често и целогодишно;
- Активно търсещи туристи, гъвкави в избора си и със собствено мнение, организиращи пътуването си сами и склонни да комбинират няколко вида туризъм;
- Емоционално свързани с България туристи (българи живеещи в чужбина), ценящи предлагането на културно-исторически забележителности;
- Туристи търсещи задоволяване на допълнителни потребности с по-висок образователен ценз и интелектуално ниво с необходимост от допълнителни продукти в различните видове туризъм;
- Хора свързани с природата и екологичния начин на живот, с изисквания към целесъобразното използване на природните ресурси и използване на устойчив туризъм;
- Активни в глобалната мрежа и ползващи електронни услуги, нови технологии (мобилни);
- Хора със собствени имоти или почиващи при близки със собствени имоти, склонни да комбинират пътуване с цел „селски туризъм” с друг специализиран вид туризъм (планински, еко, културен, спа, лов и риболов).

***Съвременен профил на потребителя на туризъм и развлечение в община Струмяни :**

- Есента е най-предпочитания сезон за посещение в Струмяни.
- Най-краткият престой е уикенд, а най-дългият - седмица.
- Посетителите отсядат предимно в къщи за гости, а относно престоят си се доверяват най-вече на личния си опит или на близки и познати.
- Основната цел – еко туризъм, културен туризъм или делови ангажимент.
- Най-посещавани забележителности са Скулптурният Арт център в с. Илинденци, фестивалът “Малешевото пее и танцува”, Празника на боговете на виното, изворът “Лековитата вода”, разходки в Пирин планина и Малешевска планина.

***Туристически продукти в Община Струмяни – потенциал и насоки за развитие**

Община Струмяни разполага с ресурси и възможности за развитие на различни туристически продукти, които обаче към момента все още не са добре оформени, представени и промотирани адекватно.

Въпреки това, бихме могли да обособим и да очертаем насоки за развитие на следните туристически продукти.

-Туристически продукт по географски признак, свързан с мястото на пребиваване на туристите.

Тук бихме могли да разделим нещата в два аспекта. Първо туристи, посещаващи Община Струмяни с цел нощувка /основа услуга/ и ползване на допълнителни услуги в региона – разходки в планината, посещение на културни забележителности, Арт център Илинденци, винени дегустации, фестивали, музей и други. И втори аспект – туристи, настанени в съседни градове, основно Сандански, Петрич и Мелник, които посещават краткотрайно района на Струмяни с цел разходка и ползване на гореизброените допълнителни услуги .

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

-Туристически продукт по времетраене на престоя

Обикновено туристите посещаващи и ношуващи на територията на Община Струмияни имат среден престой на пребиваване една или две нощувки.

Посоката в която трябва да се работи е създаване на допълнителни атракции на територията на Общината, които да задържат вниманието на туриста и да го провокират да удължи престоя си в региона, като това могат да бъдат различни фолклорни прояви, конкурси и фестивали, конна езда, оф роуд активности, скално катерене, лов и риболов и други.

-Туристически продукт по ценова категория

На територията на Община Струмияни към момента има изградена основно ниско категорийна леглова база – хотел, мотел и къщи за гости, също има регистрирани стая за гости и апартамент за гости. Това предполага и невисокия ценови диапазон, в който се предлагат туристически услуги за нощувка над 50,00 лв на легло за една нощувка.

Поради ниския ценови диапазон за настаняване, в който се позиционира туристическия продукт в Община Струмияни към момента и необходимостта да се предоставят комисионни за продажба на продукта в туроператорски агенции, същия се обезсмисля за продажба от тях и съответно не е включен в техните каталози и рекламни уеб сайтове.

Това налага самостоятелно промотиране и продажба на съответния продукт от управителя на съответния обект и покупката му директно от крайния индивидуален потребител, т.е. туроператорите не са заинтересовани да продават легловата база ситуирана в община Струмияни.

Тази тенденция би могла да се обърне в полза на местните туристически предприемачи ако те се обединят в обща платформа за предлагане на своя продукт и като се изведат допълнителните услуги и атракции в Общината на предна позиция като двигател, промотираш и основните услуги.

-Туристически продукт по видове туризъм

На територията на община Струмияни има положени добри основи за развитие на различни видове туризъм, които обаче трябва да бъдат доразвити и солидно промотирани.

Основният вид туризъм застъпен в региона е **културно-познавателния**, който се изразява в посещения на скулптурния парк на открито в с.Илинденци, създаден от Фондация Арт център Илинденци и г-н Иван Русев, Международния фолклорен фестивал „Малешево пее и танцува”, традиционния празник на виното през месец февруари в с.Илинденци, изворът „Лековитата вода“ и други.

Тук посоката е в разширяване на подобни фестивални събития и мероприятия, които да бъдат широко популяризирани и които да привличат българска и международна публика.

Следващият вид туризъм, който има своите първи наченки на развитие в община Струмияни е **селският туризъм**.

Той е изключително добра алтернатива за препитание на местното население, тъй като разполага с всички необходими ресурси за практикуване-нови и реновирани къщи, разполагащи със съвременни удобства за пребиваване, запазена природна среда, изключително красив ландшафт, налични екопътеки, водни ресурси, наличие на естествено произведени продукти за приготвяне на домашна храна и други.

Основна насока върху която да се акцентира е популяризиране на този вид семеен бизнес, подпомагане на хората в осъществяване на тази дейност и обучение на кадри за това как се организира и популяризира тази активност.

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

Следващият вид туризъм, който е застъпен на територията на Община Струмяни е **еко туризма, който е** фокусиран на посещения да относително незасегнати от антропогенно въздействие природни територии.

Екологосъобразни туристически дейности, които могат да бъдат приложени в община Струмяни:

- Разходка по екопътека като може да се помогне за почистването или пък да бъде поставени къщички и хранилки за птици.
- Посещение на малко село, с цел опознаване на начина на живот на местните, с какво се прехранват, как отглеждат зеленчуци или животни.

Следващият вид туризъм, който е застъпен на територията на Община Струмяни е **виненият туризъм.**

Поради благоприятните климатични особености на региона като мек климат, дълго и горещо лято, многобройни дни на слънцегреене, плодородни почви, с калисти склонове, мека и почти безснежна зима, както и запазени вековни традиции, налагат лозарството и винопроизводството като едни от основните поминъци за живот на населението в региона.

На тази база се създават малки семейни домашни изби за винопроизводство, както и по-големи професионални такива. На територията на община Струмяни има вече изградени 6 винарски къщи, като има предпоставки и за изграждане на още няколко такива.

Основната насока за развитие в тази посока трябва да бъде в промотиране на конкретния винарски район, в целенасочена реклама и брандиране на автентични винени продукти, каквито са бялото вино „Керацуда” - уникат за региона и винените сортове „Широка мелнишка лоза” и „Мелник 55”. Участие на винени борси и панаири, привличане на инвеститори за развитие на лозаро-винарски бизнес, организиране на фестивали, панаири, празници, популяризиращи местното винопроизводство.

Друг вид туризъм, практикуван в региона е **бизнес туризма.**

Макар и по слабо застъпен към момента, това е вид туризъм, който в световен мащаб бележи постоянен ръст, поради нарастване на мобилността на бизнес служителите и поради глобализацията в бизнес отношенията.

Основните бизнес пътувания към територията на Община Струмяни се организират във връзка с осъществяване на дейности, свързани с Общинска администрация, Горско стопанство и други.

Други видове туризъм, които към момента все още не са достатъчно добре развити и промотирани, но има ресурс и условия за тяхното развитие са **Спортният туризъм.**

Към момента са реновирани два модерни стадиона в с. Микрево и с. Струмяни с прилежаща към тях обслужваща инфраструктура. Те способстват организирането на футболни и други спортни турнири и състезания, провеждането на зимни и летни подготвителни лагери за деца и възрастни.

Другият вид туризъм все още нефункциониращ с пълния си потенциал е **поклоническият туризъм.**

На територията на Общината има налични общо 60 храма и оброчищни места. Осем от тях са регистрирани паметници на културата. Особено внимание трябва да се обърне на църквата „Рождество Богородично” в с. Велювец от 1858г, църквата „Св. Атанас” в с. Горна рибница от 1846г с първото построено килийно училище в Мелнишка околия, църквата „Св. Вмчк. Димитър” в с. Цапарево от 1847г и „Св. Вмчк. Димитър” в с. Гореме от 1860г.

Основните насоки за тяхното популяризиране и организирани посещения трябва да бъдат насочени във включването им в специализирани сайтове за поклонически туризъм, предоставяне на информация в туроператорски агенции, предлагащи пътувания за пилигрими, търсене на съдействие от Министерство на културата за реновация и реставрация на

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

тези храмове, търсене на варианти за европейско финансиране и реставриране, включване на местната общност в опазването и популяризирането на тези църковни светини.

Друг вид туризъм, който също не е широко застъпен и популяризиран в региона е **приключенският туризъм**.

Към него бихме могли да съотнесем адреналиновите спортове рафтинг и каякинг, който се практикуват по поречието на река Струма, основно в района на гр. Симитли и гр. Кресна. Друга подобна дейност би могла да бъде скалното катерене, делтапланеризъм, оф роуд приключения, конна езда и други.

В тази връзка следва да се осъществи контакт със специализирани фирми, предлагащи подобни услуги, които да се позиционират в района и да предлагат своите атракционни услуги, както и да се популяризира тази информация в специализирани приключенски сайтове.

Съществуват изключително добри условия за развитие и на други специализирани видове туризъм на територията на община Струмяни като **фото туризъм, спалео туризъм, вело туризъм, лов и риболов** и други, за които обаче към момента се правят много малко постъпки за промотиране и популяризиране.

Основните насоки за тяхното развитие трябва да бъдат насочени в осъществяване на контакт със специализирани дружества от съответния вид дейност на територията на България и на съседни на Общината страни, които да бъдат поканени и да се осъществи партньорство за проучване и промотиране на съответния вид дейност, регистриране в специализирани сайтове, организиране на събития – фото изложби и конкурси, вело турове и състезания, шосейно изкачване и други.

4. Човешки ресурси

Като се има предвид тенденцията за растеж в туристическата индустрия, най-голямото предизвикателство е адекватното паралелно развитие на човешките ресурси, които са в основата на разработването и развитието на туристическия продукт. Развитието на специализираната туристическа инфраструктура изпреварва значително развитието и подготовка на кадрите, работещи в туризма.

Ниско заплащане в бранша, силно текучество на персонала, липса на инвестиции в обучението на кадри, водят до ниска квалификация и мотивация на персонала и влошено качество на обслужването. Усилията се съсредоточени върху ръст в броя на туристите като брой нощувки за сметка на ниски цени, което води до ниско качество на обслужване

Туризмът играе важна роля за ЕС поради икономическия си потенциал и възможностите за създаване на заетост, както и поради значението си за социалната област и околната среда. Европейските статистически данни за туризма се използват не само за наблюдение на политиките на ЕС в областта на туризма, но също така и на регионалната политика и политиката за устойчиво развитие.

***Дефицитът на кадри в туризма може да бъде обобщен в следните направления:**

- Дефицит на специализирани кадри за длъжности, които са нови и в момента се появяват и за кадри на средно мениджърски позиции, за т.нар. „редки” специалисти (в голф туризма, някои СПА и уелнес процедури, масажи и др.), в ресторантьорството и научноизследователските позиции;
- Все още няма създадени или завършили випуски в системата на специализираното туристическо или общо професионално образование за някои сравнително нови професии.

***Необходимост в сферата на човешките ресурси от:**

- Специализирано обучение;
- Намалване на текучеството на работещите;

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

- Използване на собствени и външни програми за обучение;
- Осъвременяване на учебните планове и програми за обучение по туризъм във висшите училища и училищата от системата за професионално образование и обучение, както и центровете за професионално обучение – създаване на връзка между бизнес и образование;
- Насърчаване на географската и професионална мобилност на заетите лица в туризма, по-дълго оставане на пазара на труда;
- Насърчаване на корпоративната социална отговорност в туристическата индустрия;
- Въвеждане на иновациите в квалификацията на кадрите при динамичното развитие на технико-технологичните предизвикателства в туризма, което да се извършва от предприемачите и центровете за професионално образование;
- Регламентиране на изискванията по отношение на образованието, практическа подготовка и професионална квалификация чрез приемане на Наредбите за професиите „планински водач“, „ски-учител“, „екскурзовод“, които са пряко свързани с обслужването и директната комуникация с туристите.

***Насоки и мерки на национално ниво:**

- Разработване на стратегия за развитие на човешките ресурси в туризма (съвместно с Министерство на труда и социалната политика) вкл.:
- Анализ на човешките ресурси и изискванията на бизнеса към квалификацията на ангажираните в туризма;
- Анализ на учебната база и учебните програми във висшите и средни учебни заведения, обучаващи кадри в сферата на туризма;
- Проучване на световните практики в туризма за развитие на човешките ресурси и възможности за обмен на добри практики;
- Използване на оперативни програми за квалификация и развитие на кадрите;
- Средносрочна комуникационна кампания (3 години) с насоченост „Мотивация на човешки ресурси“ с цел да се задържат специалистите и да се утвърди бранша като перспективен национален отрасъл за развитие.
(на базата на такива в съседни страни – Турция, Сърбия и др.);
- Да бъдат създадени законови лостове за мотивация на работодателите – условия и предпоставки стимулиращи работодателите да развиват квалификацията на заетите в туризма (съвместно с браншови организации).

***Насоки и мерки в Община Струмяни:**

- Използване на оперативни програми за квалификация и развитие на кадрите;
- Организиране на разяснителна кампания сред населението за необходимостта от повишаване на квалификацията за извършване на туристически дейности;
- Насърчаване на младежите да се обучават в специализирани паралелки и учебни заведения, свързани с туристическата дейност-бармани, готвачи, ресторантьори, екскурзоводи, планински водачи и други.

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

ЧАСТ 4

SWOT - АНАЛИЗ НА ОБЩИНА СТРУМЯНИ

Силни страни	Слаби страни
⇒ Благоприятно географско положение, в близост до два големи европейски центъра – София и Солун (150 км.) с налични международни летища и в близост до утвърдени и познати туристически центрове – Сандански и Банско ⇒ Богатство на природни забележителности и голямо биоразнообразие ⇒ Добре запазено културно-историческо наследство, с проявления на живото наследство ⇒ Екологично чист район с наличие на защитени зони по Натура 2000 и части от национален парк „Пирин”, резерват „Соколата” и пет вековни дървета ⇒ Ясно изразена воля от страна на общината за развитие на туризма ⇒ Утвърдени проявления на съвременното изкуство и култура – Арт Център Илинденци ⇒ Наличие на настанителна туристическа база	⇒ Недостатъчна туристическа посещаемост ⇒ Липса на традиции в туристическото промотиране и реклама на района ⇒ Неравномерно разпределени човешки ресурси в населените места на общината ⇒ Недостатъчна инициативност за туристическо предприемачество ⇒ Проблемни места и липси в техническата и туристическа инфраструктура ⇒ Липса на целенасочена и последователна стратегия и политика за развитие на туризма в региона ⇒ Липса на специализирани публични и частни структури, провеждащи туристическа политика ⇒ Липса на подготвени туристически кадри
Възможности	Заплахи
⇒ Изграждане на нова транспортна инфраструктура – автомагистрала Струма и път Струмяни /РБългария/ - Берово /Р Македония/ ⇒ Маркиране и модернизиране на основните туристически маршрути и екопътеки в Пирин и Малешевска планина и кампания за тяхното промотиране ⇒ Насърчаване изграждането на настанителна база в селата, имащи предпоставки за развитие на селски туризъм (семеини хотели, самостоятелни стаи за настаняване и др.) ⇒ Надобщинско сътрудничество за дейности за развитие на туризма ⇒ Използване на финансовите инструменти на ЕС за реализиране на туристическа инфраструктура и реализация на маркетингови и рекламни мерки (ОП РР, ПРСР, трансгранични инструменти и др.) ⇒ Организиране на функциониращ туристически център ⇒ Създаване на организации и	⇒ Обезлюдяване на части от община Струмяни и намаляване броя на населението ⇒ Незаинтересованост на местното население към дейностите по развитие на туризма, включително частното предприемачество ⇒ Недостатъчно съвместни действия между общините, водещи до отслабване на позициите на региона спрямо конкурентни региони, зад граница и у нас ⇒ Забавяне реализацията на европейски и национални инфраструктурни проекти ⇒ Влошаване на икономическата ситуация и стандарт на живот на населението в община Струмяни, вследствие на световната финансово-икономическа криза ⇒ Реализация на инвестиции в конфликт със запазената околна среда, включително ВЕИ инсталации и др. ⇒ Влошаване и загубване на елементи от културно- историческото наследство вследствие на разрушаване на частни

О Б Щ И Н А С Т Р У М Я Н И

структури, ангажирани с провеждането на туристическа политика ⇒ Подобряване на бизнес климата и условията за привличане на чужди и местни инвеститори при усвояването на ресурси в нови туристически територии и места ⇒ Изграждане на специализирана туристическа инфраструктура за развитие на нови и алтернативни туристически продукти ⇒ Ефективно усвояване на средствата за регионално развитие на туризма по различните фондове и програми ⇒ Изграждане на дългосрочни партньорства с чуждестранни бордове по туризъм и държавни структури в сферата на туризма, както и с браншови организации	паметници на културата, археологически обекти и др.
---	--

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

ЧАСТ 5

Мерки и дейности за развитие на туризма в Община Струмяни

Предвид така изброените потенциални възможности и наличен ресурс за развитие на туристическата дейност на територията на Община Струмяни залагаме следните мерки и дейности за организиране и промотиране на този сектор.

1. Създаване на специализиран сайт **Туристически портал на Община Струмяни** със следните първични работни секции:

- Природни забележителности в община Струмяни
/скали, реки, езера, вековни дървета и други/
- Антропогенни забележителности в община Струмяни
/църкви, сгради, паметници и други/
- Места за настаняване и изхранване
- Вино и винопроизводство /винарски къщи и изби/
- Музеи
- Културен календар на Общината
- Спортен календар на Общината
- Секция-предстоящи събития и отминали събития
- Електронна карта на Общината с обозначени върху нея основните забележителности
- Атракции

Туристическият портал ще бъде свързан с линк към официалния сайт на Община Струмяни.

Ще се работи в посока на изграждане на взаимни препращащи линкове между Туристическия портал, сайтовете на туристическите обекти в Общината и партньорите на Общината по различни проекти, свързани с индустрията на гостоприемството.

2. Създаване на функциониращ **Туристически център**, работещ седем дни в седмицата, който да осъществява дейности, свързани с популяризиране на туристическите забележителности и услуги в региона:

- да предоставя информационни брошури, карти и дипляни за всички селища на Общината
- да популяризира туристически маршрути и пътеки
- да популяризира специални оферти и пакети, предоставени от туристическите обекти
- да предоставя и промотира спортен и културен календар на събитията в Общината
- продажба на сувенири, карти, книги, предмети на местното занаятчийство и др.
- да предоставя информация за налични атракции в региона - рафтинг, каякинг, скално катерене, оф-роуд активности, конна езда и други
- Наем на колела и други дейности, свързани с туристическото информиране за района

3. Изработване на **рекламна брошура за Община Струмяни в двуезична версия** – български и английски, която да се разпространява в Туристическия център и да се предоставя на гости на Общината.

Ще бъде разпространена и сред партньорски туристически центрове в Сандански, Петрич и Благоевград, както и при участия на туристически борси.

4. Изработване на **3 географски карти или макети на Общината /външни пана/**, които да се поставят в централите на трите големи селища – Струмяни, Микрево и Илинденци с позиционирани върху тях основни туристически забележителности.

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

5.Изработване и поставяне на двуезични табели /на български и английски език/, указващи посоките към основните забележителности в района – църкви, изби, хотели, ресторанти, музеи, природни забележителности и други.

6.Изработване и поставяне на двуезични табели /на български и английски език /на вековните дървета в Общината, както и тяхното социализиране за посещение:

- обграждане с подходяща еко съобразена ограда – например от дърво
- поставяне на пейка/и
- кошчета за отпадъци

7.Изработване на двуезични табели и тяхното поставяне за маркиране на еко пътеки и маршрути на територията на Общината,след тяхното обособяване и подготвяне със специалисти еколози и планински водачи .

-Социализация на тези еко пътеки и маршрути /кошчета и пейки за почивка/

8.Обособяване на „еко депа” за организиране на пикници сред природата с пейки, беседки, кошчета и др. туристическа инфраструктура.

9. Изработване на телевизионен рекламен клип за природните и антропогенни дадености и живота в Община Струмьяни, който да се показват при участия на борси, при фестивали, партньорски срещи и други инициативи.

10.Изработване на кратък рекламен интернет спот за природните и антропогенни дадености и живота в Община Струмьяни, който да се върти на официалния сайт на Община Струмьяни и на Туристическия портал.

11.Организиране на рекламни инфотурове на Община Струмьяни в два лъча:

- с участието на журналисти от различни медии, които да опишат и разкажат за района
- с участието на туроператори, които реално продават туристически продукти и които биха могли да включат забележителностите на Струмьяни в техните „травел” пакети

12.Организиране на срещи-презентации на туристическия продукт на Община Струмьяни пред хотелиери в Сандански, Петрич и Мелник.

13.Организиране на широка рекламна кампания в интернет пространството за популяризиране на дестинация Струмьяни и регистрации в специализирани сайтове за туризъм /вино, гурме и други активности/.

14.Актуализиране и дообогатяване на културния календар на Общината със събития свързани с промотирането на традиционни за района култури и занаяти.

Например :

- фестивал на смокинята, фестивал на нара, събития свързани с дървообработването или каменоделството.
- организиране на постоянни и регулярни фото изложби и картинни изложби и други
- регулярни покани за гостуващи театрални постановки,концерти и други културни събития

15. Актуализиране и дообогатяване на Спортния календар на общината /предвид реновираната спортна инфраструктура/ и осъществяване на контакт със спортни отбори /възрастни и деца/ за експлоатиране на спортната база за състезания, турнири, летни и зимни подготвителни лагери и други.

16. Инсталиране на нощно осветление на скалните хълмове над с.Илинденци и осветяване на издигнатия там източноправославен кръст.

О Б Щ И Н А С Т Р У М Я Н И

18. Създаване на **двуетичен рекламен каталог с твърда корица**, представящ живота и традициите в Общината, който да се предоставя на български и чуждестранни партньори с представителна и рекламна цел.

19. Други допълнителни дейности, свързани с изграждането, оформянето и промотирането на туристическа дейност на територията на Община Струмяни.

О Б Щ И Н А С Т Р У М Я Н И

ЧАСТ 6

Източници на финансиране

Осъществяването на всички мерки, заложи в Програмата за развитие на туризма в община Струмяни изисква значителни финансови ресурси. Съгласно чл. 60 от Закона за туризма средствата за развитието на туризма в общините се набират от:

1. средства, предоставени за изпълнение на целеви програми и проекти;
2. средствата, събирани от туристическия данък;
3. дарения и помощи, средства по международни програми и споразумения, когато не е предвидено те да постъпят в държавния бюджет.

ОБЩИНА СТРУМЯНИ

ЧАСТ 7

ИЗПЪЛНЕНИЕ

Програмата ще бъде непрекъснато надграждана и допълвана с актуални идеи и концепции за целия си период на действие.

Ще бъде виплатена в план, съдържащ конкретните дейности по приоритетите, субектите за тяхното изпълнение, сроковете, в които трябва да бъдат изпълнени и необходимите за реализирането им финансови, нормативни и човешки ресурси.

С изпълнението на приоритетните действия на **Програмата за развитие на туризма 2024-2029 г.**, Община Струмяни ще утвърди своите позиции като туристическа дестинация на вътрешния и външния туристически пазар, както и ще развива и прилага приоритетно съвременни маркетингови решения за подобряване жизнения стандарт и бизнес средата на населението на територията на Общината.

Настоящата програма документ, който може да бъде актуализиран и променян, тъй като има пряка връзка с всички външни и вътрешни фактори.

Борислав Чиликов

/Зам.-председател на ОбС/